

Підручник “Українська мова” для 4 класу

Авторки: **Ганна Остапенко,
Юлія Журлакова**

Методична підтримка до підручника – на платформі svitdovkola.org

Ганна Остапенко

- Авторка підручників і зошитів для НУШ
- Співрозробниця й тренерка курсу “Наздоженемо: курс для подолання освітніх втрат у початковій школі”
- Методистка проєкту “Вивчаю — не чекаю”
- Засновниця альтернативної школи “Соняшник”

Юлія Журлакова

- Редакторка фахових видань для педагогів і навчальної літератури для дітей із 18-річним досвідом
- Авторка матеріалів освітньої онлайн-платформи для дітей і підлітків “Сторія”
- Співавторка матеріалів застосунку “Вивчаю — не чекаю”
- Співавторка матеріалів курсу “Уроки доброчесності” для 3–4 класів

А чим особливий цей підручник?

- Містить цілісну систему, яка навчає дітей **висловлювати свої думки** усно й письмово
- Реалізує **діяльнісний підхід** завдяки проєктному навчанню
- Допомагає вчителю організувати ефективні **дослідження мовних явищ** на уроках
- Містить актуальні для сучасних дітей приклади, а отже мотивує їх учитися
- Розвиває креативність, уміння працювати в команді, емпатію

Персонажі підручника представляють змістові лінії

“Взаємодіємо письмово”:
формуємо навичку письма
й уміння висловлювати
свою думку письмово

“Взаємодіємо усно”:
спілкуємося грамотно
й ефективно

“Досліджуємо мовні явища”:
відкриваємо граматичні правила
й закономірності правопису,
як справні дослідники

“Досліджуємо медіа”:
сприймаємо медіатексти
та створюємо власні

1. Поговоріть про таємниці: якими вони бувають, коли їх варто зберігати, а коли відкривати. Поміркуйте, у яких ситуаціях слід тримати язик за зубами, а коли замовчувати – недоброчесно.

* Максим і Кузьма вирішили зробити Юлі сюрприз до дня народження і потай поклали їй у парту листівку й шоколадку.

* Хадіжа на перерві розглядала глобус і впустила його. Глобус тріснув. Дівчинка тихенько поставила його на місце.

* Степан побачив, що з Уляниної кишені випали гроші, й узяв їх собі.

2. Обговоріть питання: “Таємниці – це добре чи погано?”. Висловте по 3 аргументи на користь кожної тези.

Комунікативні завдання для обговорення в групах і парах

Актуальні для дітей ситуації, які формують систему цінностей

Завдання, що вчать аргументувати, а не лише стверджувати

Чітка структура й гарна візуалізація, що полегшують сприймання та засвоєння

Тема 4. Частини мови. Іменник

§36. Співпрацюю із ШІ

svitdovkola.org/mov4/36

1. Прочитай розмову однокласників. Вислови свою думку про те, як краще виконувати домашні завдання.

– Як справи? Домашнє завдання зробили?

– Звісно. Мені **штучний інтеле́кт** швидко речення склав. Я лише списала. Раз-два і готово!

– Отакої! А я сидів і придумував пів години. Потім ще помилки з сестрою виправляв.

2. Міра запитала в штучного інтелекту, які можуть бути "мінуси", якщо він виконуватиме домашні завдання замість неї. Прочитай відповідь ШІ. З якими пунктами ти погоджуєшся?

☹️ **Ти не вчишся самостійно.** Якщо я складаю речення замість тебе, ти не тренуєшся думати, формулювати свою думку. А саме для цього й потрібне навчання.

😞 **Домашнє завдання втрачає сенс.** Завдання – це як тренування. Без нього ти не розвиваєшся, а просто дивишся, як інші працюють.

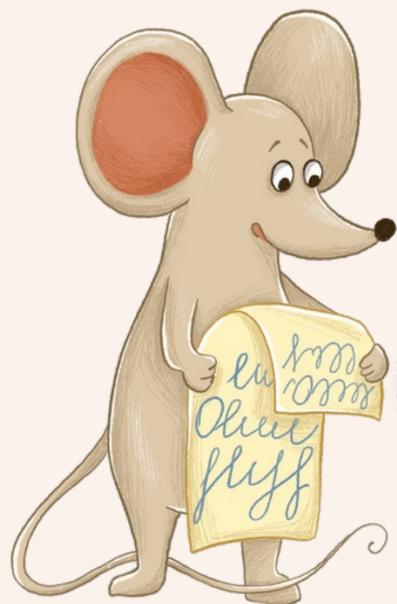
😬 **Учитель не бачить, що ти знаєш насправді.** Якщо я пишу, а ти здаєш – учитель думає, що це ти, і потім він не зможе допомогти тобі краще вчитися.

🙄 **Так формується шкідлива звичка.** Якщо ти часто просиш зробити щось за тебе, то звикаєш не старатися. А без зусиль нічого не вийде.

😏 **Це нечесно щодо інших дітей.** Інші стараються самі. Якщо ти просто копіюєш – це несправедливо.

Обговорюємо сучасні тренди й формуємо критичне мислення

Детальні інструкції, які полегшують виконання завдання

Фокус уваги на покращення власних текстів

● Тема 3. Слово. Значення. Будова слова ●

Майстерня текстів

6. Прочитай есе, яке написала четвертокласниця Олеся. Знайди у творі зачин, приклади та висновок. Що допомагає їх вирізнити? Яку мету має зачин? З чого складається основна частина? Що Олеся написала в кінцівці?

Чи можуть діти допомагати?

На мою думку, діти ще замалі, щоб їхня допомога була корисною.

Мама говорить, що ми завжди маємо їй допомагати. А дідусь говорить, що легше самому зробити, ніж після нас переробляти. А хрещена говорить, що краще хай діти граються. Ще встигнуть попрацювати.

Я ніколи не відмовляю, коли говорять допомогти.

7. Яке слово надто часто повторюється у творі дівчинки? Добери 5-6 синонімів, які могли б його замінити.
8. Напиши свій твір на тему "Чи можуть діти допомагати?" з подібною структурою, як есе Олесі.
- * У зачині вислови свою думку.
 - * В основній частині наведи 3-4 приклади із свого досвіду, які її підтверджують.
 - * У висновку опиши своє ставлення або міркування, як можна щось змінити. Можна зробити несподівану кінцівку з жартом або запитанням.
9. Перечитай свій твір. Простеж, чи не повторюється одне й те саме слово. Добери синоніми, які влучніше передадуть твою думку.

Постійна рубрика, що забезпечує системний підхід до формування навички

Аналіз дитячої роботи: учимося на помилках інших

Кишенька слів

2. Збирай свою "кишеньку слів" із влучними висловами! Запиши в блокнотик фразеологізми, які допоможуть описати щось дуже гарне.

аж очі вбирає

любо оком глянути

очей не відведеш

хоч картину малюй

Зразок. Квітник біля школи – аж очі вбирає!

Постійна рубрика, що забезпечує системний підхід до збагачення словника

Кишенька слів

4. Обери й запиши правильний варіант вислову. Чи не звучить він образливо?

Язик без рукавички / кісток / слини.

- * Поміркуй, про кого ти можеш так сказати. Як гадаєш, чи не звучить це образливо?

Завдання, що спонукають не лише знати, а й уживати фразеологізми

Досліджуємо мовні явища

– Мовознаю, я пам'ятаю, що деякі прийменники дуже схожі на префікси. Як мені знати: писати їх разом чи окремо?

– Чудове запитання, Пишенятку! Є проста підказка: між прийменником та наступним словом можна вставити ще одне слово, а між префіксом та коренем – ні!

високої

Пишеня з'їхало з **✓** гори.

Мовознай літав і милувався зметами згори.

Кумедні діалоги персонажів, які пояснюють правопис або граматичні категорії

Система вправ, які допомагають напрацювати навичку грамотного письма

Пам'ятай: прийменники з іншими словами пишуться окремо.

2. Запиши речення, розкриваючи дужки. Додай слова між прийменниками й іменниками. Обведи прийменники, познач префікси.
 1. Читася (про)читала книжку (про)таємниці Вінниці.
 2. (Без)турботна Режисерка танцювала (без)музики.
 3. Дружисловик (по)їхав (по)дорозі.
 4. Пишеня (за)ховалося (за)ялинкою.

Досліджуємо мовні явища

Правило, що є висновком зі спостереження

2. Випиши із завдання 1 усі прикметники з префіксом най-. Яке значення вони мають для тексту?

Прикметники мають **ступені порівняння**, які показують, наскільки сильно виявляється ознака.

Спостереження за мовними одиницями в текстах

Звичайна форма	Вищий ступінь	Найвищий ступінь
	утворюється за допомогою суфіксів -и-, -іш-	утворюється додаванням префікса най- до форми вищого ступеня
теплий	тепліший	найтепліший
гарний	гарніший	найгарніший

Візуальне оформлення, яке допомагає зрозуміти й запам'ятати

Вправи, що завершують дослідження

3. Утвори форми різних ступенів порівняння для поданих прикметників. Склади й запиши речення з двома із них. Який ступінь порівняння ти використаєш?
Швидкий, дорогі, смілива, нове.

Досліджуємо медіа

Завдання, що вчать
шукати потрібну
інформацію в різних
типах текстів і медіа

2. Подивися фрагмент інтерв'ю **“Валерій Залужний: невідомі факти про дитинство”**. Хто відповідає на запитання журналістки про шкільні роки відомого українського воєначальника?

3. Яку інформацію ти отримав/отримала з цього відео? Обери правильні твердження, а неправильні виправ і запиши.

- А** Валерій Залужний народився та виріс у Києві.
- Б** Він походить із родини військового.
- В** Тетяна Григорівна – це перша вчителька пана Валерія.
- Г** Учителька згадує Валерія як великого бешкетника.
- Ґ** У класі були дружні стосунки.

Матеріали, що
викликають гордість
за свою Батьківщину

Актуальні теми, що
мотивують сучасних дітей

Різні варіанти, що створюють ситуацію вибору

Завдання, які реалізують діяльнісний підхід

Майстерня текстів

- 3.** Приготуйтеся презентувати вашу спільну казку "Розум і Щастя" іншим групам. Розподіліть завдання так, щоб кожен долучився рівною мірою.

Як презентувати спільну роботу

Варіант 1. Переказуємо

З давніх-давен люди розповідали одне одному казки. Ви можете продовжити цю традицію. Домовтеся, кому яка частина казки до вподоби, та змінійте оповідачів.

Варіант 2. Читаємо в ролях

Оберіть разом, який уривок з казки читатимете в ролях. Потренуйтеся робити це виразно, передаючи емоції персонажів. Доберіть аудіосупровід. Представте персонажів та "акторів", які їх озвучуватимуть, а також усіх, хто долучився до створення казки.

Варіант 3. Інтригуємо та рекламуємо

Не розкривайте сюжету, а заохочуйте прочитати вашу казку. Розповідайте про роботу команди: хто що робив, чи були суперечки, як їх вирішили, чи були кумедні моменти. Презентацію можна провести як інтерв'ю.

Презентація власної творчості

Пояснення, які допомагають якісно підготуватися

Добір матеріалів для дослідження мовних явищ із реальних текстів

Тема 5. Прикметник

§52. Ступені порівняння прикметників

svitdovkola.org/mov4/52

1. Фільм «Хроніки Нарнії. Лев, чаклунка та шафа» вийшов у прокат у 2005 році, але його й зараз можна переглянути в інтернеті. Прочитай [рецензію](#), яку написав один із глядачів і зроби висновок, чи оцінка відповідає коментарю.

★ 8/10

Найкращий фільм, який я переглянув за цей місяць, це «Хроніки Нарнії. Лев, чаклунка та шафа».

Візуальні ефекти приголомшливі, особливо з огляду на те, що фільму 20 років і він найстаріший у моїй добірці. Сценографія виконана на найвищому рівні й передає магічну атмосферу Нарнії. Саундтрек – ще одна родзинка, що додає емоційної глибини ключовим моментам і робить перегляд іще захопливішим. Цей фільм є найдоречнішим вибором для сезону зимових свят. Він має ту теплоту й диво, які роблять його ідеальним для перегляду з родиною.

Корисно • 28

2. Випиши із завдання 1 усі прикметники з префіксом най-. Яке значення вони мають для тексту?

Прикметники мають **ступені порівняння**, які показують, наскільки сильно виявляється ознака.

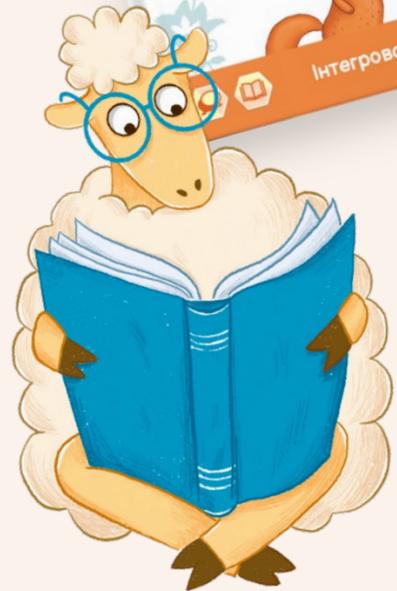

Дослідження актуальних медіатекстів

Формування навички критично ставитися до текстів і шукати суперечності

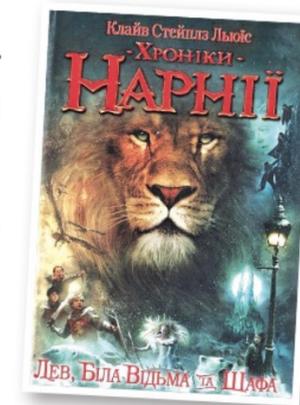

із підручником “Літературне читання”

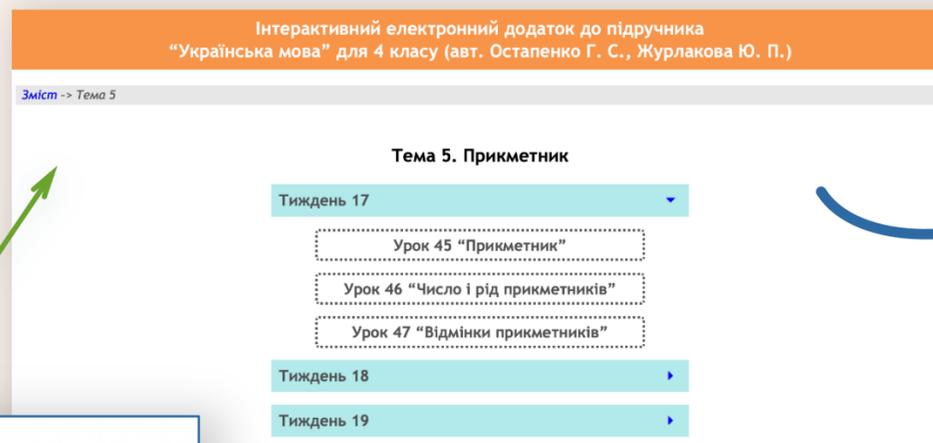

Формує системне мислення
й дозволяє створити цілісне
освітнє середовище

6. Запиши речення, уставляючи ь там, де потрібно.
1. Уперше “Хроніки Нарнії” переклали з англійс*кої україн*с*кою у 2001 році.
 2. Приходьте до підгорец*кої бібліотеки, тут є всі частини циклу “Хроніки Нарнії”.
 3. Деякі дійові особи твору – персонажі ірланд*с*ких і грец*ких міфів.
 4. Завтра в поділ*с*кому освітньому хабі покажуть популярний американ*с*кий фільм “Лев, чаклунка та шафа”.

Інтерактивний електронний додаток на платформі svitdovkola.org

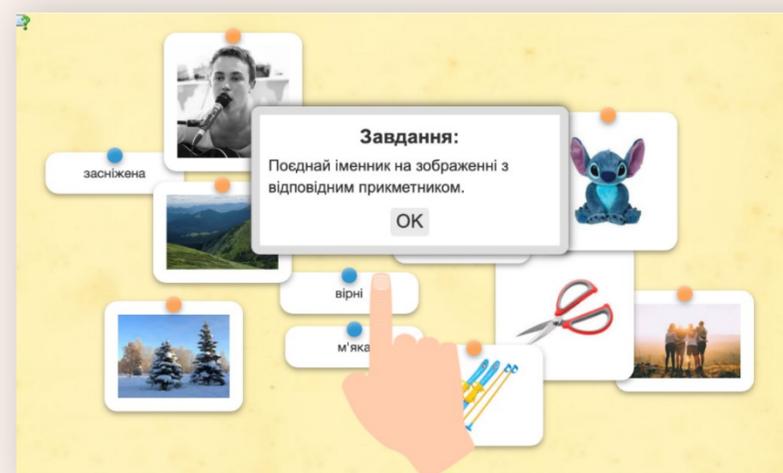
Урок 46 "Число і рід прикметників"

- Роздруківка "Досліджуємо прикметник"
- Онлайн-завдання "Числа і роди прикметників"
- Онлайн-завдання "Число прикметників"

Електронні матеріали

Онлайн-завдання "Число прикметників"

Онлайн-завдання

Роздруківка "Досліджуємо прикметник" (урок 46) Тема 5. Світ невидимий

• Змініть прикметники за числами і родами. Позначте в прикметниках закінчення. Скористайтеся зразком. Зробіть висновок.

Прикметники: *Веселий, синій, солодкий, осінній.*

Однина			Множина (які?)
Чоловічий рід (який?)	Жіночий рід (яка?)	Середній рід (яке?)	
Легідний	лагідна	лагідне	лагідні

Висновок. В однині прикметники змінюються за _____. Прикметники чоловічого роду мають закінчення ____ або _____. Прикметники жіночого роду мають закінчення ____ або _____. Прикметники середнього роду мають закінчення ____ або _____. У множині прикметники за родами _____ і мають закінчення _____.

Додаткові матеріали до підручника "Українська мова та читання". 4 клас (авт. Г. Остапенко, О. Волощенко, О. Козак) svitdovkola.org

Роздруківки

За QR-кодом ви знайдете різнопланові матеріали:

- роздруківки,
- відео,
- аудіо,
- онлайн-завдання

Тема 5. Прикметник

§46. Число й рід прикметників

svitdovkola.org/mov4/46

– Мені спало на думку, що прикметник мав бути дуже схожим на іменник, якщо вони пов'язані. Правда?
– Щоб підтвердити або спростувати будь-яке припущення, треба здійснити дослідження. Тож уперед!

1. Пишених припустило, що прикметники, як і іменники, змінюються за числами. Досліди це: добери до поданих іменників прикметники й запиши словосполучення в однині та множині. Виділи закінчення. Чи підтвердилося припущення?

Зразок. Захоплива пригода – захоптиві пригоди.

сніжинка село смаколик

2. Дослідь, як змінюється прикметник у поданих словосполученнях. Чи змінюються так само іменники?

чарівна шафа чарівний світ чарівне слово

3. Оберіть висновок для вашого дослідження.

- А** Прикметники й іменники змінюються за родами.
- Б** Прикметники змінюються за родами, а іменники – ні.
- В** Іменники змінюються за родами, а прикметники – ні.
- Г** Прикметники та іменники не змінюються за родами.

4. Зміни подані прикметники за родами й числами. Запиши чотири форми кожного слова.

Веселий, казкова, зимове, снігові.

Вдалого вам вибору!

